

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **114887** (13) **U**
(51) МПК (2017.01)
A61K 36/00

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2016 09862	(72) Винахідник(и): Серватович Ангеліна Миколаївна (UA), Гудима Арсен Арсенович (UA), Марчишин Світлана Михайлівна (UA)
(22) Дата подання заявки: 26.09.2016	
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 27.03.2017	(73) Власник(и): ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО, вул. Майдан Волі, 1, м. Тернопіль, 46001 (UA)
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 27.03.2017, Бюл.№ 6	

(54) ЗБІР ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ДЛЯ КОРЕКЦІЇ ПІЗЬНОГО ПЕРІОДУ КРАНІОСКЕЛЕТНОЇ ТРАВМИ

(57) Реферат:

Збір лікарських рослин для корекції пізнього періоду краніоскелетної травми містить траву арніки, кореневища з коренями пирію повзучого, квітки нагідок, листя кропиви, листя берези.

UA 114887 U

Корисна модель належить до фармації та медицини, а саме лікарських фітопрепаратів і може бути використана для корекції пізнього періоду краніоскелетної травми у хворих.

Травматизм належить до однієї із основних медичних і соціальних проблем третього тисячоліття. У структурі смертності він займає третє місце після серцево-судинних і онкологічних захворювань, а в осіб до 40 років - перше. Останнім часом збільшилася частота тяжкої поєднаної травми, серед якої домінує ураження черепа і кісток скелета. Завдяки розвитку синдрому взаємного обтяження така травма супроводжується значною тяжкістю і високою летальністю.

Травматична хвороба, яка розвивається внаслідок тяжкої травми, протікає фазово. Кожній фазі притаманні певні патогенні механізми, від впливу на які залежить ефективність корекції. В періоді пізніх проявів травматичної хвороби - понад 14 діб після травми, як показали експериментальні дослідження [1, 2, 5] посилені продовжують залишатися процеси цитокіногенезу, ліпідної пероксидації, антиоксидантного захисту, цитолізу, розвиваються ознаки поліорганної дисфункції та недостатності. Ключовим є синдром системної відповіді організму на запалення, розвиток вторинного імунодефіциту із інфекційними ускладненнями, джерелом якого є шлунково-кишковий тракт [4].

Задачею корисної моделі є створення збору лікарських рослин для корекції пізнього періоду краніоскелетної травми з протизапальною, в'яжучою, антимікробною, заспокійливою, антиоксидантною.

Поставлена задача вирішується тим, що збір лікарських рослин для корекції пізнього періоду краніоскелетної травми містить траву арніки, кореневища з коренями пирію повзучого, квітки нагідок, листя кропиви, листя берези, при наступному співвідношенні, мас. ч.:

трава арніки	22,22 г
квітки нагідок	11,11 г
листя кропиви	11,11 г
листя берези	22,22 г
кореневище з коренями пирію	22,22 г.

Подрібноють зважені матеріали до відповідного розміру частинок: квітки, трава, листя - до 5 мм; кореневище з коренями - до 3 мм. Подрібнені інгредієнти просіюють через сито з розміром отворів 0,2 мм. Змішування рослинних компонентів виконують на листі паперу, у широкій ступці або порцеляновій чашці за допомогою шпателя або лопатки. Спочатку змішують рослинні матеріали, прописані в меншій кількості, потім поступово додають прописані в більшій кількості.

Для корекції краніоскелетної травми використовують збір у формі настою при співвідношенні 1:10. Для цього беруть 10 г збору заливають його 100 мл води (з урахуванням коефіцієнта водопоглинання $K_g=2$), нагрівають на киплячій водяній бані впродовж 30 хв, потім охолоджують при кімнатній температурі упродовж 10 хв, проціджують та віджимають сировину. Настояють на водяній бані. Зберігають в холодильнику.

Приклад 1

Вивчення гепатопротекторних властивостей заявленого збору проводили на моделі краніоскелетної травми.

В експериментах використано 99 нелінійних білих щурів-самців масою 180-200 г, яких утримували на стандартному раціоні віварію. Усіх тварин розділили на три групи: контрольну і дві дослідні. У контрольну групу увійшли 7 інтактних тварин. В обох дослідних групах (по 46 тварин) в умовах тіопентало-натрієвого наркозу ($40 \text{ мг} \cdot \text{кг}^{-1}$ маси тіла внутрішньоочеревинно) шляхом дозованого удару моделювали закриту черепно-мозкову травму середнього ступеня тяжкості та викликали закритий перелом стегнових кісток.

Через 14 діб посттравматичного періоду, у першій дослідній групі тваринам, що вижили, проводили корекцію шляхом застосування фітозбору, до складу якого входить трава арніки, кореневища з коренями пирію повзучого, квітки нагідок, листя кропиви, листя берези. Зі збору готували настій 1:10 і вводили його один раз на добу піддослідним тваринам крізь зонд у шлунок у дозі 10 мл на кілограм маси тварини щодня з 14 по 35 добу експерименту.

У другій дослідній групі в ці терміни спостереження внутрішньошлунково вводили еквівалентний об'єм фізіологічного розчину. У тварин, які вижили, в умовах тіопентало-натрієвого знечулення ($60 \text{ мг} \cdot \text{кг}^{-1}$ маси тіла внутрішньоочеревинно) через 14, 21, 28 і 35 діб після нанесення травми вивчали жовчоутворювальну функцію печінки відповідно до методичних рекомендацій з доклінічного дослідження лікарських засобів [3]. У тварин катетеризували загальну жовчну протоку й збирали жовч протягом хвилин, далі їх виводили з експерименту методом тотального кровопускання з серця. В отриманій жовчі визначали концентрації сумарних жовчних кислот, холестеролу, загального, кон'югованого і некон'югованого білірубину.

Розраховували холато-холестероловий коефіцієнт (сумарні жовчні кислоти/холестерол) та ступінь кон'югації білірубину (кон'югований білірубін $\times 100$ /загальний білірубін).

5 Як видно з табл. 1 під впливом краніоскелетної травми в період пізніх проявів травматичної хвороби відмічається порушення вмісту в жовчі загальних жовчних кислот, холестеролу та їх співвідношення. Вміст у жовчі загальних жовчних кислот поступово зростає з 14 до 35 діб, не досягаючи контрольної групи, вміст холестеролу, навпаки - зменшується. Внаслідок цього поступово збільшується холато-холатохолестеролове співвідношення, яке у всі терміни спостереження вірогідно менше, ніж у контрольній групі. Під впливом фітотерапії відмічається аналогічна закономірність відхилень досліджуваних показників. Звертає на себе увагу той факт, що застосування розробленого фітозасобу сприяє нормалізації вмісту в жовчі загальних жовчних кислот, холестеролу та холато-холестеролового коефіцієнта через 35 діб. В цей термін показник суттєво вищий, ніж у групі без корекції.

15 Вміст загального білірубину в період пізніх проявів травматичної хвороби практично не змінювався в групах з корекцією і без корекції фітозасобом. У свою чергу, вміст прямого білірубину в обох дослідних групах з 14 доби і у групі тварин без корекції досягав контрольного рівня через 35 діб, а після застосування фітозасобу через 28 діб. Проте відмінності між дослідними групами були статистично не вірогідними.

20 Вміст непрямого білірубину навпаки, в пізній період після нанесення краніоскелетної травми поступово знижувався з 14 до 35 діб. У тварин без корекції показник у всі терміни спостереження був істотно меншим, ніж у контролі, в той час, як на тлі фітотерапії він до 35 доби нормалізувався й був істотно меншим, ніж у групі тварин без корекції.

25 Ступінь кон'югації білірубину в пізній період травматичної хвороби в обох дослідних групах поступово зростає з 14 до 35 діб. У групі тварин без корекції фітозасобом він не досягав рівня контрольної групи, в той час як на тлі фітозасобу через 35 діб показник нормалізувався й був істотно більшим, ніж у групі порівняння.

Таблиця 1

Динаміка біохімічних показників жовчі в пізній період після краніоскелетної травми та ефективність фітозасобу ($M \pm m$)

Корекція	Контроль	Краніоскелетна травма			
		14 доб	21 доба	28 доба	35 доба
Загальні жовчні кислоти, г·л ⁻¹					
Відсутня	1,94±0,09	1,14±0,06*	1,25±0,05*	1,48±0,05* ^{14,21}	1,42±0,07* ^{14,21}
Фітозасіб		1,15±0,07*	1,34±0,07*	1,56±0,08*	1,72±0,07 ^{14,21}
p		>0,05>	>0,05	>0,05	<0,05
Холестерол, г·л ⁻¹					
Відсутня	0,25±0,02	0,33±0,02*	0,32±0,02*	0,30±0,01*	0,28±0,01
Фітозасіб		0,31±0,01*	0,29±0,01*	0,27±0,02	0,26±0,01 ^{14,21}
p		>0,05	>0,05	>0,05	>0,05
Холато-холестероловий коефіцієнт, ум.од.					
Відсутня	7,99±0,83	3,49±0,28*	3,97±0,38*	4,94±0,19* ^{14,21}	5,07±0,35* ^{14,21}
Фітозасіб		3,74±0,33*	4,61±0,34*	5,79±0,39* ^{14,21}	6,80±0,34 ^{14,21}
p		>0,05	>0,05	>0,05	<0,05
Прямий білірубін, мкмоль·л ⁻¹					
Відсутня	64,0±2,6	45,7±2,5*	49,0±3,1*	52,3±3,0*	56,2±3,5 ¹⁴
Фітозасіб		49,4±1,9*	55,6±1,9* ¹⁴	59,0±3,2 ¹⁴	64,6±3,7 ¹⁴
p		>0,05	>0,05	>0,05	>0,05
Ступінь кон'югації білірубину, %					
Відсутня	63,3±1,8	49,3±1,6*	51,6±2,2*	54,4±1,8*	55,4±2,3*
Фітозасіб		51,0±1,9*	54,9±1,3*	57,5±2,6	64,6±2,9 ^{14,21}
p		>0,05	>0,05	>0,05	<0,05

Примітки:

1. - відмінності стосовно контрольної групи статистично вірогідні ($p < 0,05$);
2. ^{14,21,28} - відмінності стосовно 14, 21 і 28 діб статистично вірогідні ($p < 0,05$).
3. p - вірогідність відмінностей між групами травмованих тварин із корекцією фітозасобом та без корекції.

Отже, застосування розробленого фітозасобу супроводжується прискоренням відновлення біохімічного складу жовчі й нормалізацією більшості досліджуваних показників до 35 доби, що вказує на виражену гепатопротекторну дію.

5 Приклад 2

Вивчення антиоксидантних властивостей заявленого збору проводили на моделі краніоскелетної травми.

В експериментах використано 99 нелінійних білих щурів-самців масою 180-200 г, яких утримували на стандартному раціоні віварію. Усіх тварин розділили на три групи: контрольну і дві дослідні. У контрольну групу увійшли 7 інтактних тварин. В обох дослідних групах (по 46 тварин) в умовах тіопентало-натрієвого наркозу ($40 \text{ мг} \cdot \text{кг}^{-1}$ маси тіла внутрішньоочеревинно) шляхом дозованого удару моделювали закриту черепно-мозкову травму середнього ступеня тяжкості та викликали закритий перелом стегнових кісток.

Через 14 діб посттравматичного періоду, у першій дослідній групі тваринам, що вижили, проводили корекцію шляхом застосування фітозбору, до складу якого входить трава арніки, кореневища з коренями пирію повзучого, квітки нагідок, листя кропиви, листя берези. Зі збору готували настій 1:10 і вводили його один раз на добу піддослідним тваринам крізь зонд у шлунок у дозі 10 мл/кг щодня з 14 по 35 добу експерименту.

У другій дослідній групі в ці терміни спостереження внутрішньошлунково вводили еквівалентний об'єм фізіологічного розчину. Тварин, які вижили, в умовах тіопентало-натрієвого знечулення ($80 \text{ мг} \cdot \text{кг}^{-1}$ маси тіла внутрішньоочеревинно) через 14, 21, 28 і 35 діб після нанесення травми виводили з експерименту методом тотального кровопускання з серця. У тканині печінки оцінювали активність процесів ліпідної пероксидації за вмістом ТБК-активних продуктів [5].

Дослідження показали, що в період пізніх проявів травматичної хвороби після нанесення краніоскелетної травми у тканині печінки відмічається підвищений вміст вторинних продуктів ліпідної пероксидації, який максимальний через 14 діб і поступово знижується до 35 доби, не досягаючи рівня контрольної групи. Внутрішньошлункове застосування з 14 доби посттравматичного періоду фітозбору призводить до більшого зниження вмісту ТБК-активних продуктів ПОЛ у тканині печінки, який до 35 доби досягає рівня контрольної групи. Звертає на себе увагу той факт, що через 21, 28 і 35 діб величина досліджуваного показника у групі тварин, які отримували фітозбір, статистично вірогідно менша, ніж у групі тварин, які фітозбір не отримували. Все це вказує на виражену антиоксидантну активність розробленого фітозбору. Враховуючи, що в умовах травматичної хвороби домінують системні порушення, які можуть призвести до розвитку поліорганної недостатності, можна припустити, що терапія розробленим фітозбором проявляє не тільки антиоксидантний вплив, але й здатна долати сукупність системних порушень, які при цьому виникають. Ефективність фітозбору, очевидно, пов'язана із наявністю природних біоантиоксидантів та інших біологічно активних речовин, здатних стимулювати відновні процеси в організмі, що вимагає подальшого вивчення.

Таблиця 2

Вміст ТБК-активних продуктів ПОЛ тканини печінки ($\text{мкмоль} \cdot \text{кг}^{-1}$)
в пізній період краніоскелетної травми та ефективність фітозбору ($M \pm m$)

Корекція	Контроль	Краніоскелетна травма			
		14 доба	21 доба	28 доба	35 доба
Без корекції	$1,540 \pm 0,055$ (n=7)	$2,647 \pm 0,188^*$ (n=7)	$2,281 \pm 0,101^*$ (n=6)	$2,154 \pm 0,095^*$ (n=7)	$1,882 \pm 0,067^*$ (n=6)
Фітозбір		$2,592 \pm 0,082^*$ (n=7)	$1,848 \pm 0,060^*$ (n=9)	$1,602 \pm 0,050$ (n=8)	$1,400 \pm 0,043$ (n=9)
p		>0,05	<0,05	<0,05	<0,05

Примітки:

1. - відмінності стосовно контрольної групи статистично вірогідні ($p < 0,05$);
2. p - вірогідність відмінностей між групами травмованих тварин із корекцією фітозасобом і без корекції.

На кресленні показано динаміку вмісту ТБК-активних продуктів ПОЛ тканини печінки (у відсотках до рівня контролю) в пізній період краніоскелетної травми та застосування фітозбору.
14.21.28 - відмінності стосовно 14, 21 і 28 діб статистично вірогідні ($p < 0,05$).

Таким чином застосування отриманого збору лікарських рослин у корекції періоду пізніх проявів травматичної хвороби характеризується достатньою антиоксидантною активністю і може бути використаний в широкій лікарській практиці в комплексній терапії травмованих.

Джерела інформації:

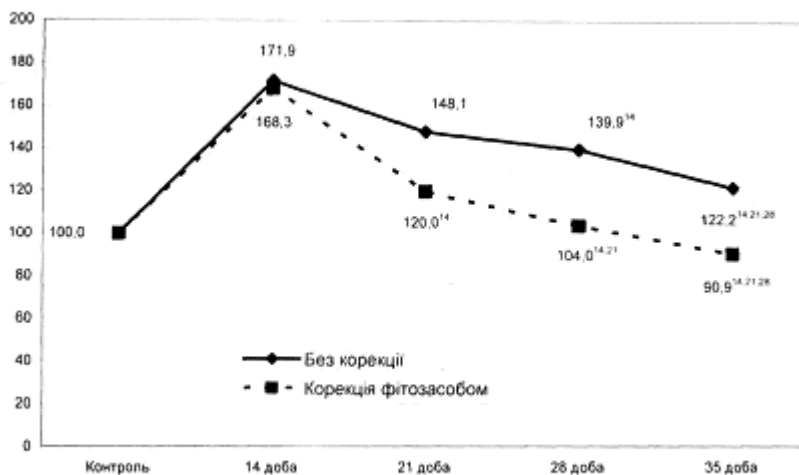
1. Бондаренко Ю.І. Динаміка показників цитолізу та ендогенної інтоксикації в період пізніх проявів травматичної хвороби та їх корекція тіотриазоліном / Ю.І. Бондаренко, С.М. Гіридруга, Р.М. Борис // Клінічна та експериментальна патологія. - 2013. - Т. XII, № 1 (43) - С. 42-45.
2. Борис Р.М. Морфологічні і біохімічні зміни внутрішніх органів при експериментальній краніоскелетній травмі: монографія / Р.М. Борис. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2013. - 142 с.
3. Доклінічні дослідження лікарських засобів: методичні рекомендації; за ред. чл.-кор. АМН України О.В. Стефанова. - К.: Авіценна, 2001. - 528 с.
4. Левчук Р.Д. Видовий склад та рівень обсіменіння мікроорганізмами перитонеального ексудату в ранній період після моделювання скелетної, черепно-мозкової та поєднаної травм / Р.Д. Левчук, О.В. Покришко, Р.М. Борис, Т.І. Дзецюх // Актуальні питання транспортної медицини. - 2015. - Т. 2, № 4(42/2). - С. 148-156.
5. Kozak D.V. Lipid peroxidation, antioxidant defence, endogenous intoxication and cytolysis variations in early and late manifestations of traumatic disease / D.V. Kozak // Journal of Health Sciences.-2013. - Vol. 3, № 4. - P. 108-117.

20

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

Збір лікарських рослин для корекції пізнього періоду краніоскелетної травми, що містить траву арніки, кореневища з коренями пирію повзучого, квітки нагідок, листя кропиви, листя берези, при наступному співвідношенні, мас. ч.:

трава арніки	22,22 г
квітки нагідок	11,11 г
листя кропиви	11,11 г
листя берези	22,22 г
кореневище з коренями пирію	22,22 г.

Комп'ютерна верстка Т. Вахричева

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Василя Липківського, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут інтелектуальної власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601